# DOMSTOLENS DOM
av den 10 juli 1986*

I mål 149/85

har Cour d'appel i Paris (elfte brottmålsavdelningen) till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

**Roger Wybot**

och

1) **Edgar Faure,**

2) **Société Librairie Plon,**

3) **Åklagarmyndigheten.**

Begäran avser tolkningen av artikel 10 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier.

## DOMSTOLEN

sammansatt av avdelningsordföranden U. Everling, tillförordnad ordförande, avdelningsordförandena K. Bahlmann och R. Joliet samt domarna G. Bosco, O. Due, Y. Galmot och T. F. O'Higgins,

generaladvokat: M. Darmon,
justitiesekreterare: H.A. Rühl, byrådirektör,

som har beaktat yttrandena från

— Roger Wybot, genom advokaterna D. Soulez-Larivière och J. Labbé, Paris,

— Edgar Faure, genom advokaten R. Bondoux, Paris,

* Rättegångsspråk: franska.

— Société Librairie Plon vid den muntliga förhandlingen, genom advokaten J. Lisbonne, Paris och

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom H. van Lier, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

samt de upplysningar som Europaparlamentet lämnat genom jurisconsulten F. Pasetti-Bombardella och juridiske rådgivaren R. Bieber och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande vid sammanträde den 3 juni 1986,

meddelar följande

**dom**

## DOMSKÄL

1 Genom en dom av den 9 maj 1984, som kom in till domstolen den 17 maj 1985 har Cour d'appel i Paris i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt en fråga om tolkningen av artikel 10 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, undertecknat i Bryssel den 8 april 1965 (hädanefter "protokollet").

2 Frågan har uppkommit inom ramen för en talan som förs av Roger Wybot mot ett avgörande av Tribunal correctionnel i Paris, genom vilket avgörande en talan av Roger Wybot om ärekränkning avvisats i den del den riktar sig mot Edgar Faure, som vid tidpunkten för stämningen var ledamot av Europaparlamentet.

3 Tribunal correctionnel hade nämligen konstaterat att stämningen getts in den 27 januari 1983 och att Europaparlamentet hade hållit session från den 9 mars 1982 till den 7 mars 1983, även om det faktiskt inte sammanträdde den 27 januari 1983, och hänvisat till artikel 10 i protokollet i enlighet med vilken parlamentets ledamöter "under församlingens sessioner" skall, vad avser deras egen stats territorium, åtnjuta den immunitet som beviljas parlamentsledamöter i deras land.

4 Cour d'appel var emellertid osäker på den reella räckvidden av uttrycket "session". Cour d'appel har hänvisat till domstolens dom av den 12 maj 1964 i mål 101/63 Wagner (Rec. s. 381) i vilken uttalas att "Europaparla-

mentet skall anses hålla session till dess att de årliga eller extra sessionerna avslutas, även om det faktiskt inte sammanträder" och har ifrågasatt om inte denna tolkning bör omprövas med hänsyn till det nya rättsläget efter ikraftträdandet av Fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna, som undertecknades i Bryssel den 8 april 1965 (hädanefter "fusionsfördraget"), vilket bland annat innehåller ändringar av vissa av fördragens bestämmelser om parlamentets sessioner. På grundval av dessa ändringar har parlamentet infört en praxis enligt vilken sessionerna varar hela året.

5 Cour d'appel i Paris har i sin ovan nämnda dom av den 9 maj 1984 ställt följande fråga till domstolen:

"Skall artikel 10 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, med beaktande av övriga relevanta bestämmelsers utformning och Europaparlamentets praxis, tolkas på så sätt att Europaparlamentets ledamöter åtnjuter permanent immunitet, som varar under hela deras mandatperiod om den inte hävs av parlamentet, eller på så sätt att immuniteten enbart gäller under vissa perioder under den årliga sessionen?"

6 Roger Wybot, målsägande i målet vid den nationella domstolen, har i sitt yttrande hävdat att domstolens tolkning av uttrycket "session" i domen av den 12 maj 1964 gjordes på grundval av ett rättsläge som senare genom fusionsfördraget genomgått grundläggande förändringar. I enlighet med de bestämmelser som gällde före 1965 – dvs. artikel 22 i EKSG-fördraget, enligt vilken den årliga sessionen skulle öppnas den andra tisdagen i maj och avslutas senast vid löpande budgetårs utgång, dvs. den 30 juni varje år, samt artikel 139 i EEG-fördraget och artikel 109 i Euratomfördraget, i vilka föreskrevs att den årliga sessionen skulle öppnas den tredje tisdagen i oktober, men som inte innehöll någon precisering vad gäller dagen för dess avslutande – förekom det enligt Roger Wybot med nödvändighet en period på året under vilken parlamentet inte höll någon session och parlamentsledamöterna inte åtnjöt någon immunitet. Genom artikel 27.1 i fusionsfördraget har ovannämnda bestämmelser ändrats på så sätt att det föreskrivs om en enda årlig session, som i enlighet med Europaparlamentets praxis numera varar hela året.

7 De sedan 1965 gällande bestämmelserna medför, enligt Roger Wybot, på grund av Europaparlamentets praxis att det är omöjligt att sammankalla till sådana extra sessioner som föreskrivs i artikel 22 i EKSG-fördraget, artikel 139 i EEG-fördraget och artikel 109 i Euratomfördraget, medan domstolen

i domen av den 12 maj 1964 entydigt uttalat att "begreppet 'årliga sessioner' skall ... uppfattas på ett sådant sätt att det är förenligt med möjligheten av extra sessioner". Om med session avsågs en period som omfattade hela året, skulle detta dessutom leda till att den i fördragen föreskrivna ordningen med immunitet under parlamentets sessioner sammanliknades med en ordning med immunitet under hela mandatperioden, att Europaparlamentets ledamöter skulle vara undandragna från lagföring i sina länder under hela mandatperioden, att det i strid mot artikel 10 första stycket protokollet gjordes åtskillnad mellan immuniteten för Europaparlamentets ledamöter och immuniteten för de nationella parlamentsledamöterna och slutligen att bestämmelsen i artikel 10 andra stycket i protokollet, enligt vilken immuniteten även skall "vara tillämplig på ledamöterna under resan till och från församlingens mötesplats", blev överflödig. Ett sådant resultat kan endast undvikas om begreppet "session" tolkas på så sätt att det endast omfattar perioder under vilka Europaparlamentet faktiskt sammanträder.

8 Edgar Faure, tilltalad i målet vid den nationella domstolen, har anfört att de relevanta bestämmelserna i fördragen och i protokollet, i dessas lydelse efter 1965, inte har inneburit någon förändring av det rättsläge som gällde före den tidpunkten och att den praxis som Europaparlamentet har tillämpat efter tidpunkten i fråga inte ändrats i förhållande till förut tillämpad praxis, varför det inte finns något skäl att ändra den tolkning av uttrycket "session" som gavs redan i domen av den 12 maj 1964.

9 Europeiska gemenskapernas kommission har framhållit att parlamentet redan före 1965 hade som praxis att avsluta den årliga sessionen först omedelbart före öppnandet av följande års session. Sessionen kunde avbrytas och återupptas under pågående period. Det finns enligt kommissionen ingen anledning att anta att bestämmelserna om parlamentets sessioner eller parlamentets praxis efter 1965 har ändrats väsentligt i förhållande till förutvarande period. I likhet med vad som gällde vid det tillfälle då omständigheterna i ovannämnda mål 101/63 ägde rum, följer parlamentets årliga sessioner oavbrutet på varandra.

10 Europaparlamentet har i enlighet med artikel 21 i stadgan för domstolen anmodats att upplysa om vilka följder parlamentet anser att bestämmelserna om organisationen av sessionerna och parlamentets egen praxis på området har för den parlamentariska immunitetens räckvidd. Parlamentet har med anledning härav uppgett att eftersom fördragen inte innehåller någon definition av begreppet "session" eller någon fastställd begränsning av sessionernas varaktighet, så ankommer det på parlamentet självt att fastställa sessionernas

varaktighet. Detta har parlamentet gjort genom att fastställa att sessionerna skall ha en varaktighet på ett år. Parlamentet har understrukit att detta svarar mot de faktiska förhållandena, då verksamheten vid Europaparlamentet och dess olika organ (presidiet, utvidgade presidiet, kvestorskollegiet, ad hoc-utskott och parlamentariska delegationer) i praktiken pågår oavbrutet hela året, med undantag för augusti månad och för juluppehållet.

11 För att domstolen skall kunna besvara den ställda frågan måste först prövas om det enligt artikel 10 första stycket a i protokollet, enligt vilken bestämmelse parlamentets ledamöter "under församlingens sessioner skall ... åtnjuta ... vad avser deras egen stats territorium, den immunitet som beviljas parlamentsledamöter i deras land", krävs att nationell lagstiftning läggs till grund inte enbart för fastställandet av den materiella räckvidden av immuniteten för Europaparlamentets ledamöter, utan även för tolkningen av begreppet "session".

12 Det skall i detta sammanhang anmärkas att ovannämnda artikel 10 uttryckligen hänvisar till begreppet församlingens sessioner. Därav följer att en tolkning av detta begrepp med hänvisning till nationell lagstiftning skulle vara oförenligt inte enbart med ifrågavarande bestämmelses ordalydelse, utan även med dess syfte, som går ut på att säkerställa att alla Europaparlamentets ledamöter, åtnjuter immunitet under samma period, oberoende av deras nationalitet.

13 Med beaktande av ovanstående överväganden skall det alltså fastslås att varaktigheten av Europaparlamentets sessioner endast kan avgöras mot bakgrund av gemenskapsrätten.

14 Det måste därför undersökas om gemenskapsrätten innehåller bestämmelser om varaktigheten av Europaparlamentets sessioner.

15 Det skall i detta sammanhang först konstateras att artikel 22 första stycket i EKSG-fördraget, artikel 139 första stycket i EEG-fördraget och artikel 109 första stycket i Euratomfördraget har upphävts genom artikel 27 i fusionsfördraget och ersatts av följande bestämmelse: "Europaparlamentet skall hålla en årlig session. Det skall sammanträda utan särskild kallelse den andra tisdagen i mars." Såvitt gäller denna session går det inte att, ens indirekt, ur fördragens övriga bestämmelser om Europaparlamentet dra någon slutsats om dennas varaktighet.

16 Därav följer att fastställandet av sessionernas varaktighet, i avsaknad av varje annan fördragsbestämmelse härom, omfattas av den behörighet Europaparlamentet har enligt artikel 25 första stycket i EKSG-fördraget, artikel 142 första stycket i EEG-fördraget och artikel 112 första stycket i Euratomfördraget att bestämma sin interna organisation. I nämnda bestämmelser föreskrivs att "Europaparlamentet skall anta sin arbetsordning genom beslut som biträds av majoriteten av parlamentets ledamöter." I enlighet med vad som framgår av domstolens dom av den 10 februari 1983 i mål 230/81 Storhertigdömet Luxemburg mot Europaparlamentet (Rec. s. 255) ger denna behörighet Europaparlamentet rätt att vidta "lämpliga åtgärder för att säkerställa sin goda funktion och genomförandet av sina förfaranden".

17 Det ankommer alltså på Europaparlamentet att efter eget skön besluta om tidpunkten för avslutandet av den årliga sessionen. Enligt parlamentets hittillsvarande fasta praxis varar en session hela året och avslutas först omedelbart före öppnandet av en ny session.

18 Det skall i detta sammanhang påpekas att parlamentets verksamhet inte begränsas till sammanträdena, vilka enligt parlamentets egen praxis äger rum under en vecka i varje månad, med undantag för augusti.

19 Det framgår av en detaljerad redogörelse från parlamentet att dess verksamhet inom ramen för de uppgifter det tilldelats genom fördragen och sekundärrätten inte är begränsad till enbart sammanträdena, utan pågår praktiskt taget hela året.

20 Det skall först anmärkas att det, i likhet med vad som gäller för varje församling med ett stort antal ledamöter, för arbetet vid plenarsammanträdena är nödvändigt med förberedande sammanträden i de parlamentariska utskotten, vars uppgift är att utarbeta utkast till resolutioner som skall läggas fram för församlingen, och i de politiska grupperna. Med hänsyn till att parlamentet med stöd av sin behörighet att bestämma sin interna organisation har fastställt en veckas sammanträde per månad för utskotten och en veckas sammanträde per månad för grupperna, följer att parlamentsarbetet omfattar minst tre veckor per månad under hela året, med undantag enbart för augusti månad och för juluppehållet.

21 För att kunna fullgöra sina uppgifter enligt fördragen har Europaparlamentet därutöver inrättat olika permanenta och tillfälliga organ, såsom presidiet, utvidgade presidiet, kvestorskollegiet, ad hoc-utskott och parlamentariska

delegationer, som oberoende av plenarsammanträdena utövar särskilda funktioner.

22 Det kan med beaktande härav slås fast att verksamheten i Europaparlamentet och dess organ i realiteten pågår oavbrutet hela året, med undantag för augusti månad och för juluppehållet. En tolkning av begreppet "session" som innebar att immuniteten begränsades till enbart sammanträdesperioderna skulle redan på denna grund innebära att parlamentets hela verksamhet äventyrades.

23 Det skall vidare prövas om artikel 22 tredje stycket i EKSG-fördraget, artikel 139 andra stycket i EEG-fördraget och artikel 109 andra stycket i Euratom-fördraget – enligt vilka bestämmelser inte enbart en majoritet av parlamentsledamöterna, utan även andra institutioner, dvs. rådet och kommissionen, kan begära att parlamentet skall sammankalla till extra session – helt berövas sin verkan till följd av den av Europaparlamentet tillämpade praxisen. Europaparlamentets praxis kan, inom ramen för den maktbalans mellan institutionerna som föreskrivs i fördragen, nämligen inte frånta de övriga institutionerna en rätt som de tilldelats genom själva fördragen.

24 I artikel 9.5 i Europaparlamentets arbetsordning föreskrivs emellertid uttryckligen en möjlighet att "i undantagsfall" sammankalla parlamentet. Parlamentet självt har vid minst ett tillfälle, före rådets antagande av förordning nr 1293/79, som ogiltigförklarats av domstolen i en dom av den 29 oktober 1980 i mål 138/79 Roquette (Rec. s. 3333), uppmärksammat rådet på dess möjlighet enligt artikel 139 i EEG-fördraget att begära att parlamentet skulle hålla extra session för att rådet skulle kunna erhålla parlamentets obligatoriska yttrande om en tilltänkt åtgärd som skulle antas inom en kort tidsfrist. Det skall alltså slås fast att ovannämnda fördragsbestämmelser bibehåller sin verkan även för det fall Europaparlamentet utnyttjar sin rätt att besluta om tidigareläggande av den årliga sessionens avslutande.

25 Vad beträffar artikel 10 andra stycket i protokollet, i enlighet med vilken bestämmelse Europaparlamentets ledamöter skall åtnjuta immunitet även "under resan till och från församlingens mötesplats" kan bestämmelsen i fråga inte åberopas för att ifrågasätta en tolkning av begreppet "session", vilken med hänsyn till Europaparlamentets praxis fullt ut säkerställer att bestämmelsens mål uppfylls, om än med hjälp av en annan bestämmelse. Bestämmelsen i fråga har för övrigt fortsatt betydelse för t.ex. det fall Europaparlamentet skulle tidigarelägga avslutandet av den årliga sessionen.

26 Vad slutligen gäller invändningen att en så vidsträckt immunitet för Europaparlamentets ledamöter i själva verket omöjliggör lagföring på nationell nivå av en ledamot av Europaparlamentet – ibland under en mycket lång period – skall det erinras om att Europaparlamentet, i likhet med de nationella parlamenten, alltid kan upphäva immuniteten i enlighet med artikel 10 i protokollet.

27 Svaret på den av Cour d'appel i Paris ställda frågan blir alltså att artikel 10 i protokollet av den 8 april 1965, enligt vilken Europaparlamentets ledamöter skall åtnjuta immunitet "under församlingens sessioner", skall tolkas på så sätt att Europaparlamentet skall anses hålla session, även om det faktiskt inte sammanträder, till dess att de årliga eller extra sessionerna förklaras avslutade.

**Rättegångskostnader**

28 De kostnader som har förorsakats Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, och Europaparlamentet, som har inkommit med upplysningar enligt artikel 21 i stadgan för domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående den fråga som genom dom av den 9 maj 1984 förts vidare av Cour d'appel i Paris – följande dom:

**Artikel 10 i protokollet av den 8 april 1965, enligt vilken Europaparlamentets ledamöter skall åtnjuta immunitet "under församlingens sessioner", skall tolkas på så sätt att Europaparlamentet skall anses hålla session, även om det faktiskt inte sammanträder, ända till dess att de årliga eller extra sessionerna förklaras avslutade.**

Everling Bahlmann Joliet

Bosco Due Galmot O'Higgins

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 10 juli 1986.

P. Heim
Justitiesekreterare

U. Everling
Avdelningsordförande
Tillförordnad ordförande